

»Mladi za napredek Maribora 2018«

35. srečanje

MOTNJE IN TEŽAVE PRI UČENJU

Pedagogika in psihologija

RAZISKOVALNA NALOGA

Avtor: KAJA ZUPANIČ, MINONA VARŽIČ

Mentor: VESNA MADŽARAC

Šola: OŠ MARTINA KONŠAKA MARIBOR

Maribor, 2018

»Mladi za napredek Maribora 2018«

35. srečanje

MOTNJE IN TEŽAVE PRI UČENJU

Pedagogika in psihologija

RAZISKOVALNA NALOGA

Maribor, 2018

KAZALO VSEBINE

1. UVOD	5
1.1. Namen raziskovalne naloge	5
1.2. Cilji raziskovalne naloge	6
1.3. Hipoteze.....	6
1.4. Metodologija dela	7
2. TEORETIČNI DEL	8
2.1. Učne težave.....	8
2.2. Vrste učnih težav	9
2.2.1. Disleksija.....	9
2.2.2. Diskalkulija	10
2.2.3. Disgrafija.....	11
2.2.4. Dispraksija.....	12
2.2.5. Avtizem	13
2.3. Oblike pomoči učencem z učnimi težavami v šoli	15
2.3.1. Pomoč učitelja pri pouku.....	15
2.3.2. Pomoč, ki jo lahko nudijo sošolci	16
2.3.3. Pomoč šolske svetovalne službe	16
2.3.4. Dodatna individualna in skupinska pomoč (ISP).....	17
2.3.5. Mnenje in pomoč zunanje ustanove	17
3. EMPIRIČNI DEL	18
3.1. Raziskovalno delo.....	18
3.2. Rezultati raziskovalnega dela	18
4. RAZPRAVA REZULTATOV	23
5. ZAKLJUČEK	24
6. DRUŽBENA ODGOVORNOST	25
7. PRILOGI.....	27
8. SEZNAM VIROV IN LITERATURE.....	31

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Prikazuje število odgovorov posameznih učencev o motnjah pri učenju	18
Graf 2: Prikazuje število odgovorov posameznih učencev o učnih težavah	19
Graf 3: Prikazuje število odgovorov posameznih učencev o načinih pomoči sošolcem	19
Graf 4: Prikazuje število odgovorov posameznih učencev o sprejemanju učenca z učnimi težavami	20
Graf 5: Prikazuje število odgovorov posameznih učencev o spoštovanju prilagoditev.....	21
učencev z učnimi težavami	21

POVZETEK

Učenci pridobivajo znanje v šoli v procesu učenja, tako da poslušajo učitelja, berejo, pišejo, računajo in se pogovarjajo med seboj. Mnogi učenci pa se srečujejo s težavami pri usvajanju znanja in zato jim je potrebno pomagati.

Namen najine raziskovalne naloge je bil, da spoznava čim več o težavah, motnjah, ki jih imajo učenci oziroma najina sošolka pri učenju, ter kako jim lahko pomagamo.

Z anketnim vprašalnikom sva raziskovali, katere težave posamezniki prepoznajo pri svojih sošolcih in na kakšen način jim lahko pomagamo ter kakšnih pozornosti so deležni oz. kakšne prilagoditve so njim namenjene.

Iz rezultatov anketnega vprašalnika je razvidno, da večina učencev ve, da so pojmi disleksija, diskalkulija, disgrafija in avtizem motnje pri učenju in ne bolezni.

Največ težav pri svojih sošolcih so opazili pri branju, pisanju, računanju ter težave pri branju in izgovarjanju besed pri tujem jeziku. Večina učencev je pripravljena pomagati svojim sošolcem z različnimi načini pomoči, jih sprejemajo, jim pomagajo in jih spodbujajo ter spoštujejo njihove prilagoditve.

ZAHVALA

Zahvalili bi se radi najini mentorici, da si je vzela čas za naju in nama pomagala sestaviti najino raziskovalno nalogo. Najlepša hvala tudi profesorici slovenščine, da nama je pregledala nalogo ter naredila slovnične popravke. Zahvaljujemo se tudi specialni pedagoginji za učno pomoč, ki si je vzela čas, da sva z njo lahko opravili intervju. Hvala tudi učencem 7., 8., in 9. razreda naše šole, ki so iskreno izpolnili anketo in nama s tem pomagali dobiti informacije, ki sva jih potrebovali. Vsem se iskreno zahvaljujemo in vam želiva še enkrat vsem skupaj reči: HVALA!

1. UVOD

Skoraj ni razreda na šoli, v katerem ne bi sedel učenec ali učenka, ki zaradi različnih primanjkljajev, motenj potrebuje pomoč pri učenju.

Večina učencev se uči brez večjih težav, vseeno pa nekateri ne zmorejo brez naše pomoči, pomoči učitelja oziroma brez pomoči staršev pri šolskem delu in usvajanju znanja. Nekateri slabše pišejo, imajo težave z branjem, drugi imajo slabe številske in količinske predstave ali pa se težje zberejo in imajo težave z motivacijo za učenje.

1.1. Namen raziskovalne naloge

Ideja za temo raziskovalne naloge nama je zelo blizu, saj se vsak dan srečujeva s sošolko, ki ima učne težave pri branju in zapisovanju. Njene težave že spremljava od nižjih razredov osnovne šole. Opazili sva, da ima težave pri pisanju, saj ima disleksijo.

Zanimati naju je začelo, katere so motnje, kakšne so njihove značilnosti in znaki, ki sva jih opazili pri sošolki.

Želeli sva spoznati, na kakšen način sošolci lahko pomagamo sošolcu, učencu, ki ima učne težave pri branju, pisanju, računanju, in mu tako olajšamo delo v šoli. Zanimalo naju je tudi, kako sošolci sprejemajo učenca z učnimi težavami in kako gledajo na prilagoditve, ki so jih deležni ti učenci, sošolci od učiteljev, specialnih pedagogov...

1.2. Cilji raziskovalne naloge

Branje, pisanje in računanje je osnovna veščina vsakega učenca v šoli, pri učenju doma, kot v prostem času.

- 1.Cilj: Prepoznati želiva pojme disleksija, diskalkulija, disgrafija in avtizem ki opisujejo učne težave učencev pri učenju.
- 2.Cilj: Ugotoviti želiva, ali učenci v razredu pri pouku prepoznajo učne težave, ki jih imajo učenci oz. sošolci.
- 3.Cilj: Ugotoviti želiva, na kakšne načine lahko učenci, sošolci, pomagajo pri težavah pri branju, pisanju, računanju, reševanju pisnih nalog, izgovarjanju besed pri angleškem jeziku...
- 4.Cilj: Ugotoviti želiva, kako sošolci sprejemajo učenca z učnimi težavami.
- 5.Cilj: Ugotoviti želiva, kašen namen imajo prilagoditve, ki jih posamezni učenci prejemaajo, in kako jih spoštujejo sošolci.

1.3. Hipoteze

- Več kot polovica učencev ne prepozna pojmov (besed) kot so DISLEKSIJA, DISKALKULIJA in DISGRAFIJA in AVTIZEM, ki opisujejo učne težave pri učenju;
- Večina učencev prepozna najpogostejše težave, ki jih imajo njihovi sošolci pri branju, pisanju in računanju in izgovarjanju besed pri angleškem jeziku.
- Večina učencev je pripravljena pomagati svojim sošolcem z različnimi načini pomoči.
- Večina učencev sprejema učence z učnimi težavami, mu pomagajo in ga spodbujajo.
- Večina učencev meni, da sošolci z učnimi težavami potrebujejo prilagoditve, kot so podaljšan čas pisanja, napovedano ustno spraševanje, preverjanje znanja izven razreda, in jih spoštujejo.

1.4. Metodologija dela

Najino delo je potekalo po naslednjem vrstnem redu:

- izbrali sva si temo;
- pregledali sva literaturo, ki se nanaša na motnje, težave pri učenju;
- postavili sva si hipoteze;
- določili sva učence 7., 8. in 9. razredov za anketiranje;
- sestavili sva anketni vprašalnik;
- razdelile sva anketne vprašalnike učencem;
- analizirali sva rezultate;
- rezultate sva obdelali in interpretirali;
- analizirali sva hipoteze;
- zapisali zaključek s predlogami.

2. TEORETIČNI DEL

2.1. Učne težave

Učne težave so težave učencev pri pouku. Pri pouku se opazijo kot učni primanjkljaji in neuspešnost pri učenju.

Poznamo dve vrsti učnih težav, to so splošne učne težave in specifične učne težave. Lahko so lažje in enostavnejše ali težje in bolj zapletene. Pojavijo se lahko zelo zgodaj v nižjih razredih ali pa v kasnejših obdobjih šolanja, lahko pa trajajo tudi v kasnejših obdobjih, tudi vse življenje. Učenci so razdeljeni v določene skupine, glede na težavnostno stopnjo učnih težav, ki jih imajo.

Specifične učne težave pri učencih se kažejo na področju branja, pisanja, pravopisa, govora oziroma komunikacije, pomnjenja, mišljenja, računanja in pozornosti. Specifične učne težave lahko vplivajo na učenčevo miselno, psihično in čustveno stanje.

Specifične učne težave pri učencih se kažejo na ravni slušno–vizualnih področjih, ki povzročajo motnje branja ali disleksijo, pravopisne težave pri pisanju in težave pri pisanju, slišanju besed in izgovorjavi besed pri tujem jeziku. Specifične učne težave se kažejo tudi na vizualno-motoričnih področjih, ki povzročajo težave pri pisanju, težave pri zapisovanju in računanju matematičnih operacij ter pri načrtovanju.

V osnovni šoli so pri učencih vidne naslednje specifične učne težave:

- jezikovne težave (bralnonapisovalne težave), disleksija;
- učne težave pri matematiki, diskalkulija;
- gibalno-motorične težave, dispraksija;
- učne težave na področju tujega jezika;
- učne težave zaradi motnje pozornosti in hiperaktivnosti;
- učne težave pri učencih, ki počasneje usvajajo znanja;
- učne težave povezane s socialno-čustvenimi težavami;
- učne težave zaradi socialno-kulturne drugačnosti.

2.2. Vrste učnih težav

2.2.1. Disleksija

Disleksija je najpogostejša nevrolško pogojena motnja za katero so značilne motnje v delovanju miselnih procesov (Magajna idr., 2008) in je specifična učna težava. Primarno jo lahko prepoznamo kot težave pri branju, saj posamezniki s to motnjo po navadi berejo na ravni, ki je znatno nižja od pričakovane. Skupne značilnosti posameznikov z disleksijo so težave s fonološkim zavedanjem (prepoznavanjem delov besed, povezavo glas-črka..), črkovanjem in težave s hitrostjo vizualnih-verbalnih odzivov, vendar je pomembno opozoriti, da se motnja od posameznika do posameznika tudi razlikuje. (<https://www.center-motus.si/kaj-je-disleksija/>).

Značilnosti disleksije

Učenci z disleksijo imajo naslednje bralnonapisovalne težave:

- govor – težave s povezovanjem glasov v besede, besede črkuje, slaba izgovorjava, govori tiho, nerazumevajoče, govori počasi, nerazločno;
- motorični razvoj – težave z gibanjem ali s koordinacijo, težave pri pisanju, športu ali praktičnem delu (držanje svinčnika, metanju žoge, izrezovanju lika...);
- črkovanje – zamenjuje črke (npr. k-g, t-d, b-d, s-z...), črke niso v pravilnem zaporedju, težave s končnicami (npr. u namesto l), spuščanje in zamenjevanje samoglasnikov, v besedah izpušča črke;
- branje – težave pri prepoznavanju glasov v besedah, težave z izgovorjavo posameznih glasov v besedi, izpuščanje ali dodajanje črk, težave s prepoznavanjem besed, branje je zatikajoče, neritmično, počasno, ne najde nadaljnje povezave v tekstu;
- pisanje – neobičajna drža pisala, počasno in težavno pisanje, zapis je nečitljiv, zapisovanje ni v pravilni vrstici, nekontrolirano pisanje po celem listu, nedosledna raba velikih in malih začetnic;
- spomin – zapomni si le kratka besedila, našteva le nekaj osvojenih pojmov;
- organizacija – slaba organizacija časa, načina, poteka učenja.

Pomoč učencem z disleksijo

- izvajajmo vaje za prepoznavanje in razvoj glasov;
- vsakodnevno branje in pisanje;
- izbiramo kratka besedila z večjimi črkami, čitljivo pisavo, z večjimi razmiki, presledki;
- izbiramo kratke tekste za prepisovanje;
- izbiramo preprosto besedilo za branje;
- naj uporablja bralna ravnilca;
- ob slikah naj glasno govori, opisuje.

2.2.2. Diskalkulija

Diskalkulija se kaže kot skupek učnih težav pri učenju matematike in reševanju računskih nalog ter vpliva na sposobnost usvajanja matematičnih veščin. Težave se pojavijo ne glede na intelektualno razvitost, nemoteno delovanje čutil in optimalne pogoje poučevanja. Težave so lahko prisotne na vseh ali le na določenih področjih matematike. Pogosto jih tudi spremljajo težave na jezikovnem področju (Kesič Dimic, 2010).

Značilnosti diskalkulije

Učenci z diskalkulijo imajo naslednje težave:

- težave na področju štetja, seštevanja, odštevanja, množenja, deljenja;
- težave pri merjenju dolžin, denarja, časa;
- težave pri zapomnitvi poštevank;
- težave pri računanju in zapisovanju enačb, ulomkov, potenc;
- težave pri poimenovanju in opisovanju geometrijskih teles;
- težave pri zapisu matematičnih obrazcev;
- težave pri računanju pretvarjanju merskih enot;
- težave pri načrtovanju likov;
- težave pri orientaciji zapisov v zvezku.

Pomoč učencem z diskalkulijo

- Učenje po korakih;
- konkretno učenje matematičnih pojmov s pripomočki (računalno, kroglice, kocke, slika prstov rok, slike za količine, številski trak, številna premica, številsko zaporedje...);
- učenje s pomočjo opor (kartončki s postopki računanja, tabele pretvarjanja...);
- pomoč pri načrtovanju likov;
- pomoč pri zapisovanju obrazcev;
- manjše število nalog za reševanje;
- pomoč pri prepisovanju in zapisovanju pojmov in števil, operacij s table;
- možna pomoč sošolca pri zapisovanju in računanju.

2.2.3. Disgrafija

Disgrafija spada v skupino specifičnih učnih težav na ravni vizualno-motoričnih procesov, ki povzročajo težave pri pisanju (Magajna idr., 2008). Disgrafija pomeni torej težave s pisanjem črk oz. z večino pisanja. Učenci imajo lahko težave s čitljivostjo (kako preprosto drugi prepoznajo njihove črke v besedilu), z avtomatizacijo (koliko čitljivih črk lahko napišejo v 15 sekundah) in s hitrostjo (koliko časa potrebujejo, da dokončajo pisno nalogo) (Berninger in Wolf, 2013, v Ivačič, 2016).

Značilnosti disgrafije

Učenci z disgrafijo imajo naslednje težave pri pisanju:

- drža telesa pri pisanju;
- položaj roke in drža pisala;
- nepoznavanje pisanja črk;
- zamenjavanje različnih črk (npr. b-d);
- izpuščanje črk v besedi;
- nepravilna uporaba črke v besedi (npr. volk – vouk);
- nezmožnost zapisa v ravni označeni vrsti;
- pisanje besed skupaj, brez presledkov;
- ob zapisu ne uporablja ločil;
- ob zapisu ne upošteva velikih začetnic;
- ob zapisu ne loči velikost črk;

- ob zapisu besed v stavke mu manjkajo deli zapisa.

Pomoč učencem z disgrafijo

- učenje pravilnega položaja telesa pri pisanju;
- učenje pravilne drže pisala;
- učenje pravilnega pisanja črk (oblika, povezava);
- uporaba prilagojenih listov za pisanje (črtasti listi s tridelnimi pomožnimi črtami);
- uporaba pripomočkov za pisanje (ravnilce);
- uporaba oznak, ki mu pomagajo pri orientaciji zapisovanja;
- uporaba računalniških programov, ki označujejo napake v besedi.

2.2.4. Dispraksija

Dispraksija je specifična učna težava. Otroci z dispraksijo so zelo heterogena skupina otrok, ki imajo povprečne ali nadpovprečne intelektualne sposobnosti. Nimajo splošnega razvojnega zaostanka, zato ne dosegajo nižjih dosežkov na vseh področjih, ampak le na nekaterih: najpogosteje na področju telesne vzgoje, tehničnega pouka, likovne vzgoje, pisanja idr.

Dispraksijo najpogosteje opisujemo z okvaro ali nezrelo organizacijo gibanja, lahko pa so primankljaji tudi v zazanavanju ter miselnem in jezikovnem delovanju

(<http://www.osgradec.si/wp-content/uploads/2016/10/DISPRAKSIJA-2-1.pdf>).

Značilnosti dispraksije

Učenci z dispraksijo imajo naslednje težave pri koordinaciji gibov:

- težave pri pisanju (giblјivost prstov, zapestja);
- težave pri pisanju z levo ali desno roko;
- težave s pravilno smerjo pisanja;
- težave z natančnim pisanjem od črte do črte;
- težave s pisanjem v ravni liniji;
- težave z risanjem različnih matematičnih znakov, črt;
- težave pri prepisovanju besedila s table ali učbenika (oko – roka);
- težave s prostorsko orientacijo;
- težave z organizacijo dela, načrt dela;

- težave pri koordinaciji gibov rok in nog oz. celega telesa;
- težave z ročnimi spretnostmi pri izdelovanju izdelka;
- težave pri organizaciji in načrtovanju dela;
- težave pri vključevanju med vrstniki.

Pomoč učencem z dispraksije

- več časa za pisanje;
- nenehna pomoč in kontrola pri pisanju
- urejanje šolskih obveznosti z različnimi urniki, kartončki, zapisi;
- uporaba prilagojenih pripomočkov za pisanje (pisala, nastavki);
- natančna navodila po korakih;
- razporeditev nalog (dovolj prostora, razrez nalog);
- prilagojene gibalne naloge,
- razdelitev zapletenih gibalnih vaj na posamezne dele;
- razlaga poteka gibalnih vaj in izvajanje po korakih;
- vzpodbujanje učenca pri vključevanju med vrstniki;
- medvrstniška pomoč (pomoč sošolca, skupinsko delo, sodelovalno učenje);
- spodbujanje otrokovih močnih področij;
- pomoč pri razvijanju socialnih veščin.

2.2.5. Avtizem

Avtizem ni bolezen, marveč sindrom, ki nastopi zaradi specifičnih vzrokov. Pri otroku, ki kaže avtistične znake, so največkrat prizadeta področja komunikacije, vedenja in socializacije. Avtizem je tudi razvojna motnja, kar pomeni, da stanje vpliva na potek skladnega razvoja. Takšni otroci se zaradi napačne predelave informacij, ki jih dobijo prek čutil, v interakciji z okoljem odzivajo neustrezno. Avtistični otroci hitro postanejo razdraženi ali se umaknejo pred motečimi zvoki, vonjavami, dotiki ... zaradi česar se izognejo številnim dejavnikom, ki spodbujajo razvoj.

(<http://www.viva.si/Otro%C5%A1ke-bolezni-Pediatrija/44/Otroci-z-avtizmom>).

Značilnosti avtizma

Učenci z avtizmom imajo naslednje težave:

- otrok ne govori (njegov razvoj govora zaostaja);
- ne komunicira s sošolci;
- je nezainteresiran za delo, igranje, učenje;
- deluje in večino časa preživi v svojem svetu;
- ne sodeluje pri delu v skupini;
- imajo težave z razumevanjem in govorenjem;
- izogibajo se očesnemu kontaktu;
- najraje sedi sam;
- ima nenavadne agresivne kretnje;
- neutemeljeni izbruhi jeze.

Pomoč učencem z avtizmom

Prva stvar, katero naj bi naredili starši za svojega avtističnega otroka je ta, da poiščejo zelo dobrega zdravnika. Zdravnik bo jim svetoval, katere laboratorijske preiskave morajo narediti pri svojem otroku, da vidijo, kaj primanjkuje v njegovem organizmu.

- vaje poslušanja, govorjenja;
- uporaba različnih terapevtskih pristopov (terapija z glasbo, z delfini, s konji);
- metoda TEACCH, metoda PECS - izmenjava slik, (<https://www.avtizem-skoljke.si/pecs.htm>);
- terapija z igro (učenec postavlja vprašanja ali na njih odgovarja);
- terapija vključevanja med delom, učenjem (vzpodbude učitelja, morebiti sošolca).

2.3. Oblike pomoči učencem z učnimi težavami v šoli

Na šolsko uspešnost učenca vplivajo različni dejavniki:

Notranji dejavniki, kot so: fiziološki (telesno stanje, zdravje, počutje), psihološki (umske sposobnosti), kognitivni (sprejemanje in predelovanje informacij).

Zunanji dejavniki, kot so: fizikalni (osvetljenost, hrup, temperatura), družbeno-socialni dejavniki (družina, šola, družbeno okolje.)

2.3.1. Pomoč učitelja pri pouku

Prvi, ki prepoznajo učne težave pri otrocih, učencih so vzgojitelji in učitelji, ki so vsakodnevno povezani z njimi. Spremljajo jih pri branju, pisanju, govoru, socializaciji...

Učencem zagotavljajo naslednje prilagoditve:

Pri slovenskem jeziku (bralno-napisovalne težave):

- podlaga blede rumene barve;
- povečani listi za več prostora za pisanje;
- bralna ravnilca;
- besedilo, razdeljeno v krajše sklope;
- ga spodbujamo k branju na glas;
- uporaba kartončkov z navodili;
- datum ustnega preverjanja znanja vnaprej določen;
- pisanje preverjanja znanj izven razreda.

Pri matematiki (aritmetika in algebra, geometrija in merjenje):

- uporaba številskega traku;
- uporaba kvadrata s poštevanko;
- uporaba opor z zapisanimi postopki računanja;
- uporaba in izdelava slovarja pojmov;
- uporaba kartončkov z zapisanimi osnovnimi matematičnimi obrazci;
- uporaba tabel za pretvarjanje enot;
- datum ustnega preverjanja znanja vnaprej določen;
- pisanje preverjanja znanj izven razreda;
- naloge, razdeljene v krajše sklope.

Pri tujem jeziku (branje in bralno razumevanje):

- označimo pomembne dele besedila;
- uporaba grafičnih predstav;
- podčrtovanje besed;
- uporaba različnih barvnih oznak v tekstu;
- uporaba spominskih kartic;
- uporaba kartončkov s pravili;
- uporaba računalniških programov;
- pisanje preverjanja znanj izven razreda;
- naloge, razdeljene v krajše sklope.

Večina teh oblik pomoči se izvaja tudi pri ostalih predmetih, glede na njihovo specifikko.

2.3.2. Pomoč, ki jo lahko nudijo sošolci

- sošolca spodbujam k branju, pisanju, računanju;
- mu na zanimiv način razložim snov;
- mu pokažem različne pripomočke (kartončke, kartice, barvne oznake v tekstu);
- poslušam njegovo branje in ga ob napakah popravim;
- mu preberem tekst;
- mu pokažem lažje postopke računanja;
- mu posodim zapiske.

2.3.3. Pomoč šolske svetovalne službe

Šolska svetovalna služba skrbi na šoli za svetovanje in neposredno pomoč učencem pri njihovem osebnostnem razvoju, kot pri učenju, življenju in delu na šoli. Hkrati pa se povezujejo z učitelji, vodstvom šole, s starši in zunanjimi institucijami ter tako pomagajo in omilije težave učencev pri učenju, učnem procesu in socializaciji. Pomembni svetovalci na šoli so psihologi in specialni pedagogi idr.

V ta namen sva intervjuvali gospo specialno pedagoginjo na naši šoli. Intervju je dodan predlogam.

2.3.4. Dodatna individualna in skupinska pomoč (ISP)

Kadar učenec potrebuje več prilagoditev in različnih metod in oblik poučevanja, se ga vključi k dodatni individualni ali skupinski pomoči. Izvajajo jo specialni pedagogi, psihologi, učitelji različnih predmetov in zunanji sodelavci, ki so za to usposobljeni.

Ta oblika pomoči je usmerjena na specifične učne potrebe učenca, ki poteka individualno ali v manjših skupinah. Največ pomoči poteka v obliki učnih vaj, kot so branje, pisanje, računanje, izgovarjanju besed pri tujem jeziku... Delo poteka po natančno določenih postopkih za usmerjanje učenca. Vodi se tudi dokumentacija o učencu ter njegovem napredovanju.

2.3.5. Mnenje in pomoč zunanje ustanove

Svetovalni center za otroke in mladostnike pomaga otrokom, mladostnikom in staršem pri reševanju učnih, čustvenih, vzgojnih vedenjskih težav pri otrocih, učencih. Strokovnjaki iz svetovalnih centrov za otroke in mladostnike izvedejo testiranje učenca z dovoljenjem staršev. Nato podajo diagnostično oceno testiranja o vrsti težav pri učencu in podajo svoje mnenje o morebitni usmerjenosti učenca. Izvajajo tudi različne dejavnosti, ki učencem pomagajo pri reševanju težav.

3. EMPIRIČNI DEL

3.1. Raziskovalno delo

Anketni vprašalnik sva pripravili za učence 7., 8. in 9. razreda. Vprašanja in odgovore, ki sva jih zastavili, sva jih razvrstili glede na najine hipoteze.

Želeli sva ugotoviti, ali obstajajo razlike v vedenju učnih težav pri posameznih učencih. Prav tako sva želeli ugotoviti, kolikšno je poznavanje učnih težav pri sošolcih. Ugotoviti sva želeli tudi, ali lahko učenci na kakršne koli načine pomagajo učencem z učnimi težavami. Želeli sva tudi ugotoviti, kako te učence sprejemajo in kako gledajo na njihove prilagoditve, ki jih prejemajo.

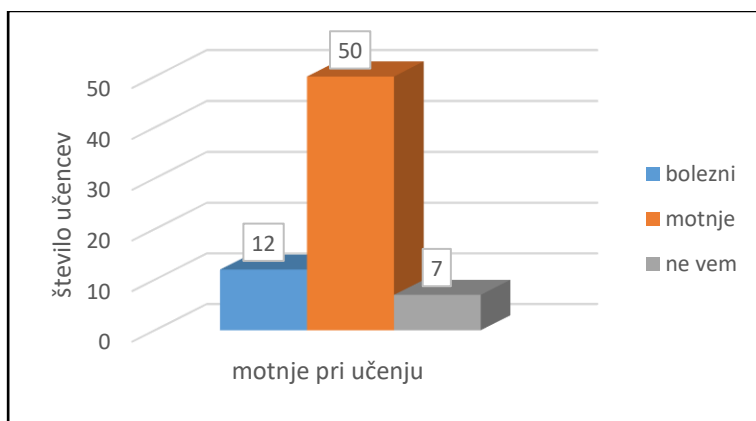
Za sestavo anketnega vprašalnika sva uporabili program Microsoft Office Word.

Za analizo rezultatov in oblikovanje grafov pa sva uporabili program Microsoft Office Excel.

3.2. Rezultati raziskovalnega dela

1. Kaj so DISLEKSIJA, DISKALKULIJA, DISGRAFIJA?

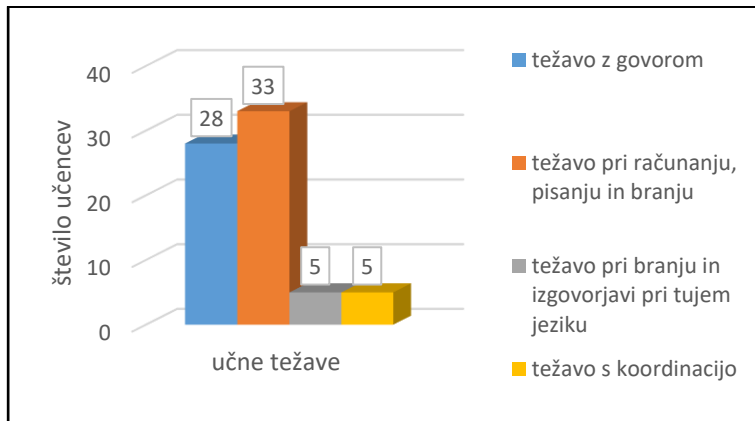
Graf 1: Prikazuje število odgovorov posameznih učencev o motnjah pri učenju

Izmed 69 učencev jih je 50 pravilno odgovorilo. 50 učencev(72,46%) ve, da gre za motnje; 12 učencev(17,39) napačno meni, da gre za bolezni; 7 učencev(10,14%) pa ne ve, kaj so našeti pojmi.

2. Katero od naštetih težav največkrat opaziš pri svojih sošolcih?

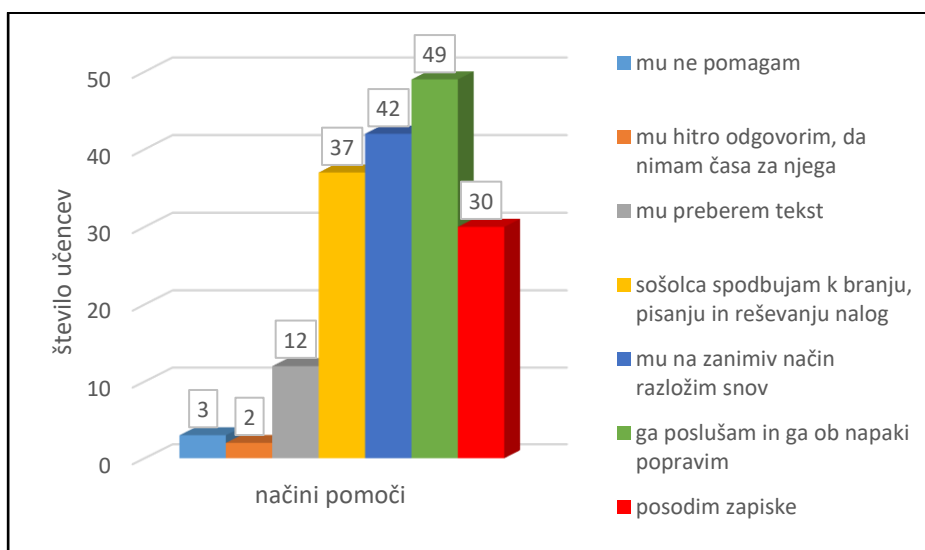
Graf 2: Prikazuje število odgovorov posameznih učencev o učnih težavah

Učenci menijo, da se največkrat pojavijo težave pri računanju, pisanju in branju-tako meni 33 učencev(46,48%); sledi ji težava z govorom - tako meni 28 učencev(39,43%); v najmanjši meri pa se na enako pojavljata težava pri branju in izgovorjavi tujih jezikov ter težava s koordinacijo- za vsako težavo posebej, tako meni 5 učencev(vsaka 7,04%).

3. Kako pomagam sošolcu z učnimi težavami?

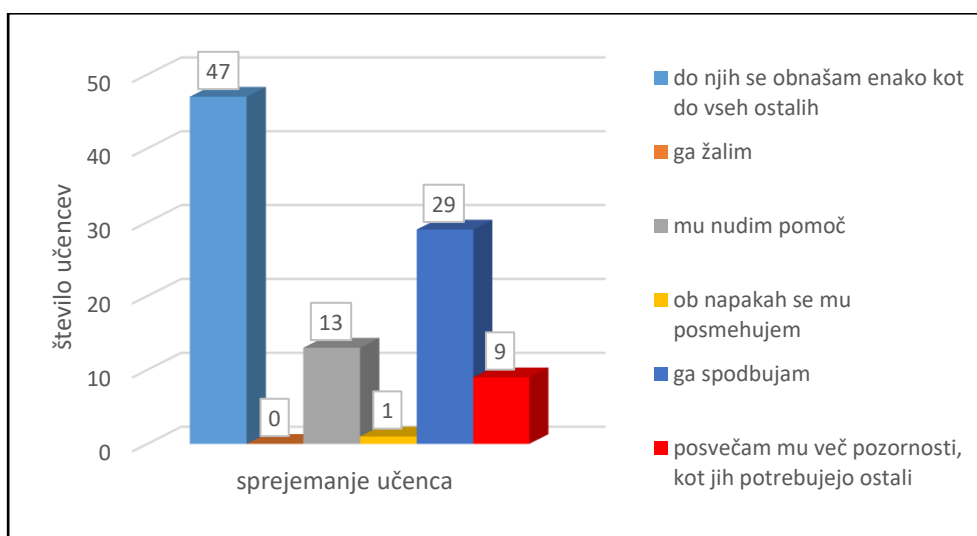
Graf 3: Prikazuje število odgovorov posameznih učencev o načinih pomoči sošolcem

Večina učencev želi pomagati učencem z učnimi težavami. Najpogostejša pomoč je poslušanje in opozarjanje na napake - 49 obkroženih odgovorov(28,00%); večina jim tudi na zanimiv način predstavijo snov - 42 obkroženih odgovorov(24,00%); sledi jim spodbujanje učenca k rednim vajam(spodbujanje k branju, pisanju in reševanju nalog - 37 obkroženih odgovorov-21,14%); kar precej jim posodi zapiske - 30 obkroženih odgovorov(17,14%); v manjši meri se pojavi, da učencu preberejo tekst - 12 obkroženih odgovorov(6,86%); v izredno majhni meri pa se pojavi, da jim učenci ne pomagajo - 3 obkroženi odgovori(1,71%) ter da se ga izogibajo s časovnimi izgovori - 2 obkrožena odgovora(1,14%).

4. Kako sprejemaš in gledaš na učenca z učnimi težavami? (Možnih je več odgovorov.)

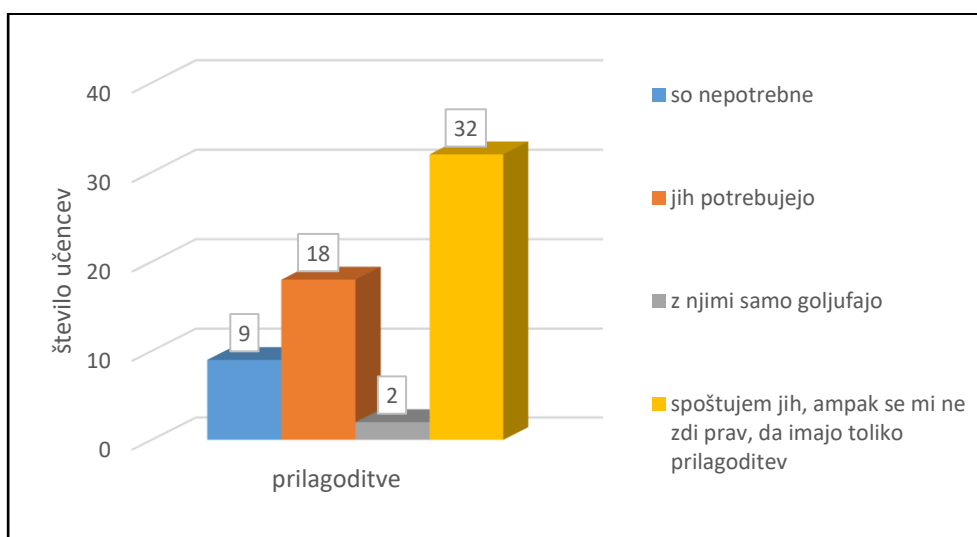
Graf 4: Prikazuje število odgovorov posameznih učencev o sprejemanju učenca z učnimi težavami

Največkrat se učenci do njih obnašajo tako kot do vseh ostalih-47 obkroženih odgovorov(47,47%); pogosto jih vzpodbujajo - 29 obkroženih odgovorov(29,29%); nekaj jih tudi nudi pomoč, a v presenetljivo majhni vrednosti - 13 obkroženih odgovorov(13,13%);manjšina učencev mu posveča več pozornosti, kot jih potrebujejo ostali - 9 obkroženih odgovorov(9,09%); izjemno malo je število, v katerem se učenec učencu z učnimi težavami posmehuje - 1 obkrožen odgovor(1,01%); niti en učenec, ki je izpolnjeval to anketo, teh učencev na žali - 0 obkroženih odgovorov(0,00%).

5. Kaj meniš o njihovih prilagoditvah (podaljšan čas, računalo...)?

Graf 5: Prikazuje število odgovorov posameznih učencev o spoštovanju prilagoditev učencev z učnimi težavami

Večina učencev meni, da je prav, da imajo toliko prilagoditev in jih spoštujejo, vendar mislijo, da jih imajo preveč - morda so nekatere nepotrebne - 32 obkroženih odgovorov(52,46%); veliko jih misli, da so prilagoditve potrebne - 18 obkroženih odgovorov(29,51); nekaj jih meni, da učenci prilagoditev ne potrebujejo - 9 obkroženih odgovorov(14,75); manjšina pa meni, da s prilagoditvami samo goljufajo - 2 obkrožena odgovora(3,28%).

Razlaga rezultatov

Na vprašalnik je odgovorilo 69 učencev iz 7., 8. in 9. razreda.

Izvedeti sva želeli, s kakšnimi težavami se soočajo učenci pri učenju oziroma kakšne specifične motnje imajo. Glede na odgovore je vseh 69 učencev odgovorilo na eno vprašanje. Na podlagi odgovorov učencev sva želeli izvedeti, koliko učencev je prepoznalo motnje pri učenju, kot so disleksija, diskalkulija, disgrafija in avtizem. Kar 50 učencev je vedelo, da so to motnje pri učenju.

Izvedeti sva želeli, koliko učencev je opazilo kakršne koli težave, ki jih imajo njihovi sošolci pri učenju. Glede na odgovore jih je 33 učencev zaznalo težave pri branju in izgovorjavi pri tujem jeziku in 28 učencev opazilo težave pri pisanju, branju pri slovenskem jeziku in branju tekstnih nalog ter računanju pri matematiki.

Izvedeti sva želeli, na kakšne načine lahko učenci pomagajo svojim sošolcem z učnimi težavami pri učenju. Odgovori so bili zelo različni. Kar 49 učencev od 69 je odgovorilo, da ga poslušata in ob napakah popravi, predvsem mišljeno pri tujem jeziku. Pri ostalih predmetih pa je kar 42 učencev odgovorilo, da sošolcu na zanimiv način razloži snov in da sošolca spodbujajo k branju, pisanju in reševanju nalog. Na to je odgovorilo 37 učencev.

Izvedeti sva želeli, kako učenci sprejemajo, pomagajo učencem z različnimi motnjami pri učenju. Kar 62 učencev je odgovorilo, da sošolcu želijo pomagati in ga pri tem tudi spodbujati za delo in reševanje nalog.

Izvedeti sva želeli, kako učenci gledajo na prilagoditve, ki jih imajo njihovi sošolci. Glede na odgovore je večina učencev odgovorila, da potrebujejo prilagoditve, ampak da se jim ne zdi prav, da jih imajo toliko.

4. RAZPRAVA REZULTATOV

S prvo hipotezo sva želeli izvedeti, ali so učenci seznanjeni z pojmi DISLEKSIJA, DISKALKULIJA in DISGRAFIJA, ki opisujejo učne težave kot so: težave z branjem, pisanjem, računanjem, koordinacijo gibov ter s tem povezane težave z orientacijo, komunikacijo, socializacijo oziroma z izraženim vedenjem. Ta hipoteza je bila zavrnjena, saj je večina učencev prepoznala, da gre za motnje oziroma težave, ki jih imajo sošolci pri učenju.

Z drugo hipotezo sva želeli izvedeti, katere najpogostejše učne težave pri učenju imajo njihovi sošolci. Večina učencev je prepoznala najpogostejše težave, ki jih imajo njihovi sošolci pri branju, pisanju in računanju in izgovarjanju besed pri angleškem jeziku.

Ta hipoteza je potrjena, saj so učenci težave prepoznali, največ jih je prepoznalo težave pri branju, pisanju, računanju in izgovarjanju besed pri angleškem jeziku.

S tretjo hipotezo sva želeli izvedeti, na kakšne načine učenci, sošolci pomagajo svojemu sošolcu, kadar ima težave pri branju, pisanju, računanju, organizaciji... Ta hipoteza je potrjena, saj veliko učencev želi pomagati sošolcu, saj jim dajejo spodbudo za branje, pisanje, računanje, mu na zanimiv način razložijo snov, ga poslušajo pri branju in morebitne napake popravijo, mu posodijo zapiske.

S četrto hipotezo sva želeli izvedeti, kako učenci, sošolci v šoli sodelujejo oziroma sprejemajo sošolca z učnimi težavami. Ta poteza je potrjena, saj veliko učencev želi nuditi pomoč sošolcu z učnimi težavami, ga spodbujajo za delo in učenje in ga sprejemajo enako kot vse ostale.

S peto hipotezo pa sva želeli izvedeti, kako učenci, sošolci spremljajo prilagoditve, ki jih imajo učenci s strani učiteljev, svetovalnih delavcev in drugih ustanov, in kako se odzovejo na njih.

To hipoteza je zavrnjena, saj večina učencev podpira prilagoditve, ki jih potrebujejo sošolci ampak se jim ne zdi prav, da vseh ne potrebujejo.

5. ZAKLJUČEK

Učenci z specifičnimi učnimi težavami bodo lažje premagovali težave, če imajo ob sebi starša, ki mu nudi vso podporo, učitelja, ki mu prilagaja metode in oblike dela, ga vzpodbuja in pohvali za njegov napredek. Ob pomoči svetovalnih delavcev, ki mu nudijo neposredno pomoč pri učenju, organizaciji dela in z vsemi prilagoditvami.

Pomembno vlogo pri učenju in delu v razredu je sodelovanje med sošolci in učenci z učnimi težavami. Z analizo anketnega vprašalnika sva ugotovili, da učenci, sošolci poznajo različne motnje, primanjkljaje, ki jih ima njihov sošolec.

Večina učencev je prepoznala najpogostejše težave pri branju (npr. v prepoznavanju črk, prepoznavanju glasov in izgovarjanju glasov v besedi), težave pri pisanju (npr. nepopolno, nečitljivo, nerazločno...), težave pri računanju (npr. zapisovanju števil, načrtovanju, računanju...). Prav gotovo pa se te težave pojavljajo pri večini predmetov.

Večina učencev je pripravljena pomagati učencem z učnimi težavami tako individualno kot pri delu v skupini (sodelovalno učenje). Sošolcu pomagajo tako, da ga spodbujajo k branju, pisanju, računanju, da mu na zanimiv, razumevajoč način razložijo snov, da ga ob branju besed pri tujem jeziku poslušajo in ga ob napaki popravijo ter da mu posodijo zapiske.

V razredu je večina učencev, sošolcev pripravljena sodelovati in se vključiti v delo učenja učenca z učnimi težavami, tako da se z njim pogovarjajo, mu pomagajo pri reševanju nalog, ga spodbujajo in ga ne žalijo ali se mu celo ob napakah in nerodnostih posmehujejo.

Večina učencev je mnenja, da učenci z učnimi težavami potrebujejo različne prilagoditve tako od sošolcev, učiteljev, socialnih delavcev na šoli, saj vsi skupaj pomagamo sošolcu do boljše motivacije za učenje, do boljših njegovih dosežkov pri znanju, do izboljšanja medsebojnega sodelovanja v razredu.

Ugotovili sva, da so otroci s temi učnimi težavami nekaj posebnega in jih moramo spoštovati.

Ti otroci mislijo na drugačen način kot mi in imajo o stvareh različna mišljenja. Morda so neuspešni na nekaterih področjih, a zato lahko blestijo na drugih.

6. DRUŽBENA ODGOVORNOST

Na naši šoli je kar veliko učencev s specifičnimi učnimi težavami in vsem je ponujena dodatna strokovna pomoč. Vsak od nas je del šolske, oddelčne skupnosti, zato moramo vsi skupaj skrbeti za dobre medsebojne odnose, drug drugemu pomagati, se spoštovati in biti odgovorni za svoja dejanja. Zato smo vsi skupaj družbeno odgovorni, kako se bomo učili, kako bomo delali, kako bomo ustvarjali in poskrbeli za dobro počutje v oddelčni skupnosti kot na šoli. Tako si bomo vsi skupaj dvignili samozavest in motivacijo za učenje. Vsekakor pa lahko s svojim pozitivnim vzgledom usmerjamo sošolce v pravo smer, tako da jih spoštujemo in pomagamo. Prav tako lahko s svojim znanjem in s svojimi vrednotami pomagamo premagovati učne težave svojih sošolcev.

Drugačnost ni ovira, le skupaj jo moramo premagovati.

To so dokazali nam znani dislektiki kot so: matematik Albert Einstein, vsestranski umetnik Leonardo da Vinci, pisec pravljic Walt Disney, računalničar Steve Jobs, osvajalec Galilejo Galilej, dramatik William Shakespeare, zdravnik Hipokrat, pisateljica Agatha Christie, pisec Hans Christian Andersen, igralec Tom Cruise, slikar in kipar Pablo Picasso, ameriški predsednik John F. Kennedy, igralec Orlando Bloom in drugi.

Za konec bi pa radi še dodali poezijo Toneta Pavčka, ki meniva, da je primerna ravno za te otroke. Avtor nam želi sporočiti, da nas v življenju ne sme nič ovirati in naj si vzamemo čas, da dokončamo stvar, ki jo želimo izvesti.

Tone Pavček

Ko hodiš pojdi zmeraj do konca

Ko hodiš,

pojdi zmeraj do konca.

Spomladi do rožne cvetice,

poleti do zrele pšenice,

jeseni do polne police,

pozimi do snežne kraljice,

v knjigi do zadnje vrstice,
v življenju do prave resnice,
v sebi do rdečice čez eno in drugo lice.

A če ne prideš ne prvič, ne drugič
do krova in pravega kova
poskusi: vnovič in zopet in znova.

7. PRILOGI

ANKETNI VPRAŠALNIK

Pozdravljeni!

Sva učenki te šole in delava raziskovalno nalogo. Za raziskovanje sva se odločili, ker naju zanima, s kakšnimi učnimi težavami se soočajo učenci in kako jim pomagati. Prosiva vas, da si vzamete čas in nama odgovorite na vprašanja ter nama pomagate pri pridobivanju podatkov. Anketa je anonimna.

1. Kaj so DISLEKSIJA, DISKALKULIJA, DISGRAFIJA in AVTIZEM?

☺☺ bolezni

☺☺ motnje

☺☺ ne vem

2. Katero od naštetih težav največkrat opaziš pri svojih sošolcih?

☺☺ težavo pri računanju, pisanju in branju

☺☺ težavo pri branju in izgovorjavi pri tujem jeziku

☺☺ težavo s koordinacijo

☺☺ težavo z govorom

3. Kako pomagam sošolcu z učnimi težavami?(Možnih je več odgovorov.)

☺☺ mu ne pomagam

☺☺ mu hitro odgovorim, da nimam časa za njega

☺☺ mu preberem tekst

☺☺ sošolca spodbujam k branju, pisanju in reševanju nalog

☺☺ mu na zanimiv način razložim snov

☺☺ ga poslušam in ga ob napaki popravim

☺☺ posodim zapiske

4. Kako sprejemaš in gledaš na učenca z učnimi težavami?(Možnih je več odgovorov.)

☺☺ do njih se obnašam enako kot do vseh ostalih

☺☺ ga žalim

☺☺ mu nudim pomoč

☺☺ ob napakah se mu posmehujem

☺☺ ga spodbujam

☺☺ posvečam mu več pozornosti, kot jih potrebujejo ostali

5. Kaj meniš o njihovih prilagoditvah (podaljšan čas, računalno...)?

☺☺ so nepotrebne

☺☺ jih potrebujejo

☺☺ z njimi samo goljufajo

☺☺ spoštujem jih, ampak se mi ne zdi prav, da imajo toliko prilagoditev

Najlepša hvala za sodelovanje.

INTERVJU S SPECIALNO PEDAGOGINJO NAŠE ŠOLE

Pozdravljeni! Najlepša hvala, da ste si vzeli čas za naju. Najino prvo vprašanje je:

Koliko je učencev s specifičnimi učnimi težavami na naši šoli?

Učencev s specifičnimi učnimi težavami je 25.

Katerih težav je največ? Katere najpogosteje zaznate?

Največ težav zaznavamo na področjih pozornosti, branja in pisanja (disortografija, grafomotorika), pomnjenja in načrtovanja ter izvajanja praktičnih dejavnosti (dispraksija).

Kako jim pomagata pri učenju? S kakšnimi prilagoditvami?

Pomoč je zelo odvisna od potreb posameznika, njegovih primanjkljajev, ovir in motenj. Večina učencev s specifičnimi učnimi težavami potrebuje:

- razumevanje in podporo učitelja
- multisenzorno(veččutno) učenje
- konkretiziranje pojmov
- vaje za slušno in vidno pozornost
- razne vaje za razvijanje grafomotorike in fine motorike
- pomoč pri oblikovanju zapisov učne snovi(v obliki miselnih vzorcev, ključnih besed, fotokopij)
- dodatne razlage in vaje posamezna učne snovi
- pomoč pri izdelavi opornih kartončkov pri posameznih snoveh, ki učenca spomnijo, kako se lotiti reševanja določene naloge
- pomoč in učenje uporabe izdelanih opornih kartončkov, miselnih vzorcev ali ključnih besed pri učenju doma
- več časa za razumevanje posamezne učne enote, več časa za utrjevanje snovi in ocenjevanje znanja
- izbrane in strukturirane naloge pri samostojnem delu v šoli in domače naloge, glede na specifične učne težave učenca
- prilagojena oblika pisnih gradiv in pisnih preizkusov znanja:
 - povečana pisava formatov pisav;
 - manj nalog na eni strani;

- večji razmik med vrsticami;
- več prostora za odgovore;
- nekateri učenci imajo besedilo natisnjeno na papir pastelnih barv;
- nekateri učenci imajo skrajšana besedila;
- nekateri imajo več nalog izbirnega tipa;
- nekateri imajo manj nalog istega tipa;

Kakšno je delo, ki ga opravljate (težko, zanimivo, izčrpajoče)?

Delo specialnega pedagoga je zelo zanimivo, saj je vsak učenec drugačen in predstavlja nov izziv. Nikoli ni dolgočasno ali rutinsko.

Ker pa imajo vsi učenci več različnih primanjkljajev oziroma motenj, ki se odražajo na različnih učnih področjih je delo zelo naporno in odgovorno. Ker je velikokrat potrebno ponavljati ene in iste stvari več let, da pride do napredka, je delo tudi izjemno izčrpajoče.

Najlepša hvala za vašo pomoč.

8. SEZNAM VIROV IN LITERATURE

1. Avtizem.
https://sl.wikipedia.org/wiki/Avtizem#Ostale_zna%C4%8Dilnosti
2. Disgrafija.
<https://www.center-motus.si/disgrafija-specificna-motna-pisanja/>
3. Disleksija.
<http://www.disleksija.si/kaj-je-disleksija/>
4. Disleksija in disgrafija – kako ju prepoznati pri otroku.
<https://zastarse.si/otroci/sola/disleksija-in-disgrafija-kako-ju-prepoznati-pri-otroku/>
5. Dispraksija.
<http://www.osgradec.si/wp-content/uploads/2016/10/DISPRAKSIJA-2-1.pdf>
6. Kaj je disleksija – znaki, po katerih prepoznamo disleksijo.
<https://www.center-motus.si/kaj-je-disleksija/>
7. Kaj so SUT (Specifične učne težave).
www.slomsek.it/sl/articolo/clone-di-clone-di-sut-gradivo
8. Kako prepoznati avtizem.
<https://siol.net/trendi/kako-prepoznati-avtizem-65254>
9. Kakšen je svet otrok in mladostnikov z disleksijo.
<https://siol.net/trendi/zdravo-zivljenje/kaksen-je-svet-otrok-in-mladostnikov-z-disleksijo-28952>
10. Ko matematika zadiši po težavah.
http://www.katarinakesicdimic.com/uploads/3/4/6/5/34653316/tezave_pri_matematiki.pdf
11. MIKOŠ-KOS, Anica. 2017. Duševno zdravje otrok današnjega časa. Radovljica: Ditakta
12. Metoda dela PECS.
<https://www.avtizem-skoljke.si/pecs.htm>
13. Metoda dela TEACCH.
https://share.upr.si/PEF/EDIPLOME/DIPLOMSKA_DELA/Palovsni_Ema_2016.pdf
14. Otroci z avtizmom.
<http://www.viva.si/Otro%C5%A1ke-bolezn-Pedrija/44/Otroci-z-avtizmom>
15. PEKLAJ, Cirila. 2016. Učenci z učnimi težavami v šoli in kaj lahko stori učitelj.
Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete

16. Pomoč in podpora učitelju za delo z učenci z diskalkulijo.
http://pefprints.pef.uni-lj.si/2750/1/Pomo%C4%8D_in_podpora_u%C4%8Ditelju_diskalkulija.pdf
17. Pomoč in podpora učitelju za delo z učenci z disleksijo.
http://pefprints.pef.unilj.si/2748/1/Pomo%C4%8D_in_podpora_u%C4%8Ditelju_disleksija.pdf
18. Pristopi učiteljev pri oblikah pomoči učencem z učnimi težavami pri matematiki.
https://pef.um.si/content/Zalozba/clanki_2013_06_st_1/1%20ZAKELJ.pdf
19. Prvi znaki avtizma.
https://www.avtizem.com/prvi_znaki_avtizma.php
20. Specifične učne težave
http://www.sola-miklavz.si/files/2015/03/specificne_U_T.pdf
21. Tipični znaki za prepoznavanje disgrafije.
<http://shop.lupinica.si/si/content/15-tipicni-znaki-za-prepoznavanje-disgrafije>
22. Učenci z učnimi težavami
http://studentski.net/gradivo/umb_pef_rp1_spp_sno_ucenci_z_ucnimi_tezavami_01?r=1
23. ŽAKELJ, Amalija, in VALENČIČ ZULJAN, Milena. 2015. Učenci z učnimi težavami pri matematiki in model pomoči. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo